

Foto Flyzolo, není-li uvedeno jinak

Zara Rutherford (19) a Sharkie RTW (12) UL cesta kolem světa za 200 hodin

Martin Mareček

V roce 1991 jsem se na letu v Oshkosh setkal s Dickem Rutanem, který mi podepsal knihu Voyager o prvním non-stop obletu zeměkoule bez doplňování paliva. Devítidenní let uskutečnil koncem roku 1986, spolu s Jeanou Yeager na dvoumotorovém speciálu zkonstruovaném jeho bratrem Burtem.

V květnu 2011 jsem na Aero Expo v Bitburgu potkal CarolAnn Garratt. V té době byla na svém třetím, turistickém, obletu zeměkoule a zajímavě vyprávěla o svém předchozím osmidenním rekordním letu v roce 2008. Spolu s Carol Foy dosáhly průměrné rychlosti 186 km/h – shodné s průměrem Voyageru.

Před pár týdny, 16. ledna 2022 jsem se na pražském letišti Václava Havla nedočkal devatenáctileté Zary Rutherford, která tu měla přistát s ultralehkým Sharkem v závěru sólo obletu zeměkoule. Vzhledem k počasí Zara přistála v Benešově. Oblet pak dokončila v belgickém Kortrijkku o čtyři dny později. Shodou okolností ve chvíli, kdy jsem nad Portugalskem fotografoval první prototyp Sharku (ex OK-OUR01) vyrobený v létě roku 2009. Úspěch Zary jsme s místními majiteli Sharků náležitě oslavili a já se večer nemohl vynadívát na BBC World News a další zpravodajské kanály, které o něm referovaly.

Co mají všechny oblety Země společného?

Zaprvé to, že nejsou žádná legrace. Z údajů na webu www.earthrounders.com vyplývá, že známých obletů je asi 450, což je méně, než kolik lidí se dostalo na oběžnou dráhu

Země. Těch bylo dodnes 579. Navíc jen 139 obletů je v sóle. Zara je nejmladší z pouhých 32 žen, které to dokázaly ve funkci velitelky letadla a svým věkem se přiblížila na rok a dva měsíce k nejmladšímu muži, Travisu Ludlowovi, kterému bylo po dokončení obletu v Cessně 172R v červenci 2021 osmnáct let a 140 dní.

Zadruhé, jsou inspirující, jsou důkazem, že když si člověk jde za svým cílem, tak téměř nic není nemožné:

Celoživotní sportovní pilotku CarolAnn Garratt motivovalo k rekordnímu obletu v jejím jednomotorovém Mooney M20J získání peněz na výzkum léčby ALS, neurodegenerativní nemoci, na kterou zemřela její matka. alsworldflight.als.net

Aljaška

Přelet Beringovy úžiny

Přelet pouště v Saúdské Arábii

Foto K. Yeagera

Další plyšák Moose přistupuje v Juneau na Aljašce

Spaceport America - Virgin Galactic

Burt Rutan navrhnul jak VariEze, které si můžeme postavit v garáži, tak SpaceShipOne pro Virgin Galactic. Vladimír Pekár, ředitel Shark.aero v Senici píše na facebooku, jak ho na studiích Burtův Voyager přesvědčil, že když máte odvahu, nandáte to všem Boeingům, Airbusům, Tupolevům a Iljušinům. Vzpomíná, jak konec totalitního režimu v Československu a vznik LAA otevřel dveře nejbáznivějším snům lidí, kteří chtěli malá letadla konstruovat, stavět a létat v nich. Tam někde byl počátek Sharku, kterého začal Jaroslav Dostál navrhovat v roce 2007 (tinyurl.com/sharkP1). Sharka, který je doslova česko-slovenským letadlem. Sharka, který překonal několik rychlostních rekordů FAI a kterého poznáte zdálky, jako Porsche nebo Ferrari. „Sharkieho“, jak mu říká Zara, který jí v nepatrně upravené verzi RTW (Round The World) bezpečně dopravil za 200 hodin do cíle vzdáleného 52000 kilometrů a pomohl jí k získání dvou zápisů do Guinnessovy knihy rekordů (nejmladší žena, která sama obletěla svět a první žena, které se to podařilo v ultralajtu).

Zara Rutherford prodala svoje auto, aby měla nějaké peníze do začátku projektu, kterým chce inspirovat dívky a mladé ženy

k většímu zapojení do oblastí vědy, techniky, informatiky nebo přímo letectví. V reportáži airZone.TV z benešovského letiště říká: „Splňte si svůj sen. Prostě to udělejte. Když opustíte svou komfortní zónu neznamená, že jste blázní. Život je jenom jeden. Využijte příležitosti. Pokud chcete létat, létejte. Nebo udělejte něco jiného. Naučte se nový jazyk, nebo hrát na nějaký hudební nástroj. Nestačí o tom jenom přemýšlet.“

Kdo sledoval let Zary na internetu od prvního vzletu 18. srpna 2021 v Belgii nebo stejně jako já od třistašedesátky nad sochou Svobody a přistání na letišti JFK v New Yorku, jistě zaznamenal, že první šest týdnů postupovala celkem svižně a tříměsíční plán cesty vypadal realisticky. Deště v Kolumbii, v oblasti, kde se nacházel první povinný antipod (viz rámeček) Zaru jistě přinutily k opuštění komfortní zóny. Možná se tak stalo už nad studeným mořem mezi Skotskem, Islandem, Grónskem a kanadským Labradorem, v místech, kde bonmot „minuta letu rovná se hodina plavání“ přestává být vtipný.

To samé platí pro přelet Beringovy úžiny, který Zara v rozhovorech označuje za jednu z nejtěžších fází obletu: „Trvalo

Kitty Hawk - First Flight

mi to kvůli špatnému počasí měsíc, a když jsem ji konečně přeletěla v 600 ft nad mořem a dostala se do Ruska, teplota náhle klesla z -12 °C na -33 °C. To bylo dost drsný.“

Následovalo třítydenní čekání v ruském Ajanu, což je doslova „díra“ s pár

sty obyvateli, kde nikdo neumí anglicky a přístup k internetu prakticky neexistuje. Ale průtahy nepůsobilo jen počasí. Ještě na Aljašce bylo potřeba vyřešit propadlé ruské vízum. Na operaci Miffy

Tři týdny v Ajanu

Letiště Gimpo, Jižní Korea

Magadan - odmrazování

Magadan - ohřívání motoru a kabíny

stání v Africe. To už byla Evropa se svým typickým zimním počasím nadohled.

Mrzelo mě, že jsem se Zary nemohl zeptat osobně na rozhodování ohledně počasí, které je pro lety za VFR limitující, na vyhodnocování rizik a podpurný tým, ale měl jsem na tiskové konferenci u F-airu záskok:

Ondřej Mareček: Pokud jde o počasí, chtěl bych se zeptat, kolikrát jsi zhruba musela přistát, jako dnes na jiném, než plánovaném letišti?

Zara Rutherford: Nevím, ale mockrát. Obvykle to bylo skutečně kvůli počasí. V Indonésii, tam byly silné bouřky a také v Americe. Ničivé požáry v Kalifornii, kdy jsem v jednu chvíli přes kouř z těch požárů nic neviděla a cítila jsem ho až v 10000 stopách. Je to otrava, když musíš měnit plán kvůli počasí, Praha je odsud opravdu jen deset minut letu, ale tak to prostě je.

OM: Další problém, který si umím představit jsou dlouhé lety nad vodou. Když jsem viděl tvou trať, tak jsi letěla něco jako tisíc mil z Indie na Blízký Východ. Proč sis vybrala tuhle trať, nemělas možnost letět víc nad pevninou? Nebo se zas tak moc nebojíš létat nad mořem?

ZR: Tak letěla jsem přímo z Bombaje do Dubaje, protože tam stejně není moc pevniny, jediná země mezi je Pákistán a myslím, že moje pojišťka v Pákistánu neplatila. Takže jsem musela tu zemi vynechat a byl z toho velmi dlouhý úsek.

Jak už to tak bývá, otázky se na každé zastávce v mírných obměnách opakují. K nejčastějším okruhům patří vztah k létání, obavy rodičů, pilotní praxe a plány do budoucna. K tomu Zara říká:

Vzhledem k tomu, že oba rodiče jsou piloti, létala jsem odmala. (Maminka Belgičanka má PPL a tatínek Angličan je bývalý

Kulusuk, Grónsko, srpen 2021

se s ochotnými americkými piloty vydal do Houstonu s cestovním pasem plyšák Nijntje – maskot výpravy. Původně plánovaný přelet Číny zhatila tamní nová covidová opatření. To mimo jiné znamenalo zaletět si několik set kilometrů nad moře při obletu vzdušného prostoru Severní Koreje. Tajfun Rei „upravil“ trať okolo Filipín a severní Indii blokovala smogová situace s nízkými dohlednostmi. Po diverzi z důvodu silného bočního větru ve Spojených arabských emirátech, prý jedině z tohoto důvodu, následovalo při-

Odlet z letiště Benešov

vojenský pilot vrtulníku.) První vzpomínky mám z šesti let, kdy jsme hodně létali v jižní Africe, Mozambiku, Tanzanii a Keni. Pamatuji si na krásné výhledy a spoustu zvířat, hlavně zebry a žirafy. Když jsem přišla s nápadem, že bych během volného roku před vysokou školou mohla obletět zeměkouli, měla jsem (od roku 2020) francouzský ultralehký průkaz a asi 80 hodin v zápisníku, ale vedle toho jsem měla stovky hodin neoficiálně. Pomáhala jsem při přeletech malých letadel z Kanady do USA a z USA do Jordánska, včetně přeletu Atlantiku. Létala jsem s rodinou v Evropě, Africe a okolí. Mám zkušenosti s létáním v noci i podle přístrojů.

Těsně před odletem na cestu kolem světa jsem získala PPL v Anglii a absolvovala jsem trénink pro případ problémů ve vzduchu nebo na zemi. A také „Dunker“ trénink pro bezpečné opuštění letadla po přistání na vodě. Pořádila jsem si izolační oblek pro přežití a PLB (Personal Locator Beacon - osobní nouzová radiobóje). Je pravda, že na rozdíl od tatínka, který se pro můj nápad hned nadchl, jsem musela maminku přesvědčit. Ale Shark je bezpečné a pohodlné letadlo s autopilotem

Vlado Pekár o letadle a technické podpoře

Zara měla (a ještě chvíli mít bude) půjčeného Sharka č. 080 v běžné plné výbavě, s kryty hlavního podvozku (+10 km/h), vyhřívanou pitotkou a padákem Magnum.

Motor Rotax 912 ULS 100 k, vrtule dvoulistá hydraulická Woodcomp, nádrže 150 l + 92 l Turtle-Pac s čerpadlem na zadní sedačce. **Avionika** Dynon Skyview HDX, autopilot, protisrážkový systém, záložní EFIS Oblo.

Úpravy: Ventil a vypínač na přečerpávání paliva z vaku do pravé nádrže. Záložní radiostanice Trig s anténou (nepoužita). Držák a napájení satelitního telefonu Iridium. Odstraněný knipl a další ovládání u zadní sedačky. Nařizovací číln pod přední sedačkou, která mohla být pro Zaru v horní poloze.

Náhradní díly: Pneumatika, regulátor, akumulátor, servo klapky chlazení, olej a svíčky.

Používaný cestovní režim: 5000 RPM, MAP 26 = spotřeba 20 l/h, rychlost 260-270 km/h (ve skutečnosti o něco méně – neumyté letadlo, GoPro na křídle a výškovce, další anténa), vytrvalost 12 h, dolet 3200 km. Rychlost pro plánování a let v silné turbulenci: 250 km/h. Většina letů trvala 4-5 hodin, občas i méně. Nejdelší let byl z Bombaje do Dubaje 8 h, 1950 km, kdy ve vaku byla palivová rezerva. (Při 5500 RPM a plném plynu je cestovní rychlost 295 km/h a spotřeba 25 l/h)

Podpora a závady: Zara měla možnost se zeptat i během letu, a občas to udělala. Největší problém: ucpaná pitotka po vzletu ze Spaceportu, což po bezpečném přistání vyřešili místní mechanici. V Rusku se měnilo servo klapky chlazení. Vzdálené diagnostice pomáhal log z Dynonu (až 30 h při vteřinovém vzorkování), který Zara posílala do Senice. Po přistání v Singapuru požádala o kontrolu napětí. Analýza logu potvrdila problém, který vyřešila výměna regulátoru a pro jistotu i akumulátoru. Prázdná pneumatika v Indii díky ventilku byla proti tomu banalita.

S rodiči Beatricí de Smet a Samem Rutherfordem

tem na dlouhé cesty. Vedle padákového záchranného systému, nařizovacího člunu má i komunikační prostředky - satelitní systém Iridium Communications a YB Tracking. Díky tomu jsem měla možnost kdykoli konzultovat se zkušenými piloty i výrobcem letadla a tým měl o mě přehled.

Plány do budoucna? Získám průkaz obchodního pilota a přístrojovou doložku. Tak budu moci létat technické přelety s naší rodinnou firmou (www.prepare2go.com). Začnu studovat informatiku nebo elektroinženýrství. A jednou bych se chtěla stát astronautkou. ■

Zdroje: www.flyzolo.com, SharkAero, tiskové konference v Senici a Benešově

Uvítání průletem ve skupině v Senici, kde se Sharky vyrábí

Antipody

Podle požadavků na Guinnessův světový rekord musí trať zahrnovat dva antipody - protilehlé body na zeměkouli.

Nejbližší letiště u prvního protilehlého bodu je Quibdo v Kolumbii, které je „nejdeštivějším městem na Zemi“. 3. září 2021

Druhý protilehlý bod byl v Jakartě, v Indonésii. 21. prosince 2021

Jak je vidět na mapě, použitelných míst na souši (vyznačených cihlovou barvou) v okolí rovníku není mnoho a řešení Kolumbie – Indonésie se při severní cestě nabízí.

Obr. Flyzolo, wikipedia

Po přeletu na autopilota přichází čas „knipování“

Přivítání v Kostarice

Navštívená letiště na pěti kontinentech

69 letišť a dva návraty, celkem 71 vzletů a přistání, z toho 11x na jiném než plánovaném letišti

DATUM	ZEMĚ	MĚSTO	ICAO
18. 8. 2021	BELGIE	KORTRIJK	EBKT
	VELKÁ BRITÁNIE	POPHAM	EGHP
	VELKÁ BRITÁNIE	ABERDEEN	EGPD
19. 8. 2021	VELKÁ BRITÁNIE	WICK	EGPC
	ISLAND	REYKJAVIK	BIRK
20. 8. 2021	GRÓNSKO	KULUSUK	BGKK
23. 8. 2021	GRÓNSKO	NARSARSUAQ	BGBW
	KANADA	GOOSE BAY	CYYR
25. 8. 2021	KANADA	MONTREAL	CYHU
26. 8. 2021	USA	NEW YORK	KJFK
29. 8. 2021	USA	PRINCETON	39N
	USA	FIRST FLIGHT	KFFA
	USA	WASHINGTON WARREN	KOCW
30. 8. 2021	USA	JACKSONVILLE	KJAX
	USA	MIAMI	KFLL
31. 8. 2021	BAHAMY	SAN SALVADOR	MYSM
	TURKS AND CAICOS	PROVIDENCIALES	MBPV
1. 9. 2021	BRITSKÉ PANENSKÉ O.	TERRANCE LETTSOME	TURJ
2. 9. 2021	KOLUMBIE	BARRANQUILLA	SKBQ
	KOLUMBIE	LOS CAMPANOS	PVT
3. 9. 2021	KOLUMBIE	QUIBDO	SKUI
6. 9. 2021	KOLUMBIE	BARRANQUILLA	SKBQ
	PANAMA	PANAMA CITY	MPTO
7. 9. 2021	KOSTARIKA	SAN JOSE	MRPV
	MEXIKO	TAPACHULA	MMTP
	MEXIKO	VERACRUZ	MMVR
9. 9. 2021	MEXIKO	MONTERREY	MMAN
	USA	ALBUQUERQUE	KABQ
10. 9. 2021	USA	SPACEPORT AMERICA	9NM9
11. 9. 2021	USA	LAS CRUCES	KLRU
12. 9. 2021	USA	PHOENIX	KCHD
	USA	LOS ANGELES SPACEX	KHHR
13. 9. 2021	USA	MOJAVE SPACEPORT	KMHV
15. 9. 2021	USA	PALO ALTO	KPAO
17. 9. 2021	USA	REDDING	KRDD
19. 9. 2021	USA	SEATTLE	KBFI
22. 9. 2021	USA	KETCHIKAN	PAKT
25. 9. 2021	USA	JUNEAU	PAJN
29. 9. 2021	USA	YAKUTAT	PAYA
	USA	ANCHORAGE	PAMR
30. 9. 2021	USA	NOME	94Z
1. 11. 2021	RUSKO	ANADYR	UHMA
02. 11. 2021	RUSKO	MAGADAN	UHMM
09. 11. 2021	RUSKO	AYAN	UHNA
30. 11. 2021	RUSKO	KHABAROVSK	UHHH
2. 12. 2021	RUSKO	VLADIVOSTOK	UHWW
11. 12. 2021	JÍŽNÍ KOREA	GIMPO	RKSS
13. 12. 2021	JÍŽNÍ KOREA	MUAN	RKJB
14. 12. 2021	TAJVAN	TAIPEI	RCSS
15. 12. 2021	FILIPÍNY	MABALACAT	RPLC
16. 12. 2021	MALAJSIE	KOTA KINABALU	WBKK
19. 12. 2021	INDONÉSIE	KETAPANG	WIOK
21. 12. 2021	INDONÉSIE	JAKARTA	WIHH
24. 12. 2021	SINGAPUR	SELETAR	WSSL
27. 12. 2021	INDONÉSIE	BANDAR ACEH	WITT
28. 12. 2021	SŘÍ LANKA	COLOMBO	VCCC
30. 12. 2021	INDIE	COIMBATORE	VOCB
31. 12. 2021	INDIE	MUMBAI	VAJJ
1. 1. 2022	INDIE	MUMBAI	VABB
2. 1. 2022	SPOJENÉ ARABSKÉ E.	AL AIN	OMAL
6. 1. 2022	SAÚDSKÁ ARÁBIE	RIYADH	OERK
7. 1. 2022	SAÚDSKÁ ARÁBIE	TABUK	OETB
8. 1. 2022	EGYPT	ALEXANDRIA	HEBA
9. 1. 2022	ŘECKO	HERAKLION	LGIR
14. 1. 2022	BULHARSKO	SOFIA	LBSF
15. 1. 2022	SLOVENSKO	SENICA	LZSE
16. 1. 2022	ČESKÁ REPUBLIKA	BENEŠOV	LKBE
19. 1. 2022	NĚMECKO	FRANKFURT	EDFE
20. 1. 2022	BELGIE	KORTRIJK	EBKT